

Kajakfärd

NORDEN
ETT KONTAKTNÄT

2003
mars

Venten Kruger - Iaddningfärdspaddlare

Revolution No 2

(fritt efter Beatles)

Den uppmärksamme betraktaren har redan konstaterat att det hänt något drastiskt med omslaget på denna skrift; Revolution nummer 2.

Vintern 98-99 var jag bortrest i 6 månader och Håkan Jernehov vikarierade som Spindel. Frampå västkanten kom jag hem bara för att till min stora glädje finna att pöjken tagit sig för att slopa det förskräckliga nätet som under första årgången prydde Nyhetsbrevets framsida. Det var revolution nummer 1.

I Nyhetsbrev n:o 14 pratade jag om funderingar kring namnbyte och uppmanade dem som hade idéer i frågan att höra av sig.

Två förslag inkom.

Det första var att vi skulle använda ordet Kajakist, typ Nordiska Kajakister eller något i den stilen. Dock kom vi efter en stunds resonering fram till att en Kajakist också kan vara t.ex. en forspaddlare eller rejsare och att detta inte tillfyllest beskrev Kontakt nätets inriktning.

Sedan fick jag mejl från Björn Olsson i Ljungby; Det heter ju polarfarare, så varför inte kajakfarare?

-YES!! utropade jag och hade i stort sett bestämt mig för att så skulle det bli. Ett vackert och stolt ord tycker jag. Det leder tankarna till upptäcktsresor.

Men hur det var så gick jag här och idisslade på både det ena och det andra och nu när jag satte igång att ar-

beta med nummer 15, så gjorde jag en sista avgörande omröstning med mig själv och fattade så ett enhälligt beslut; Kajakfärd får det bli. Av den enklaste anledningen att Kajakfarare har fem stavelser medan Kajakfärd har tre. Ligger ledigare i munnen helt enkelt.

Så hädanefter heter vi Kajakfärd Norden med undertexten "ett kontaktnät". Jag tycker att det väl och kortfattat beskriver inriktningen. Hos Postgirot heter vi fortfarande Kontaktnätet, jag finner ingen anledning att börja trassla med ändringar där.

Att ta hand om ett register är otvivelaktigt en populär verksamhet! Jag fick faktiskt ett tiotal erbjudanden om adoption. Nya Registerspindlar är nu Erik Sjöstedt och Pia Fransson i Munka Ljungby och dom har redan satt samman en ny fräsch medlemsförteckning som medföljer detta nummer av Kajakfärd.

Vill du i framtiden anmäla adressändringar, kan du alltså höra av dig antingen till mig eller till Erik och Pia, alltefter tycke och smak.

Att vara tidningsreporter tycks inte vara fullt så eftertraktat, några medlemmar har lite tveksamt sagt att kanske, kanske att jag kan skriva litegrann.

Leif Strandberg i Piteå har inte anmält sig som Reportagespindel, men bara helt spontant försett oss med hiskliga mängder material, han har faktiskt

bidragit med en ganska ansenlig del av detta nummer, liksom han gjorde till nummer 14.

Vi är alltså fortfarande i skriande behov av ett antal reportagespindlar, medlemmar som kan tänka sig att luska runt efter information av olika slag och skriva om detta. Det behöver inte alls vara långa artiklar, utan det kan också handla om små notiser med information om ditt och datt.

Eller likt Jim Danielsson som bidrar med en serie berättelser på ett tema. Mitt mål och min önskan har ända sedan starten varit att vi skulle kunna ge ut ett nummer varannan månad, alltså sex nummer per år, med c:a 28-32 sidor bra material.

Många skribenter skickar in ett enstaka eller kanske ett par bidrag och sedan aldrig mer. Dessa bidrag är mycket viktiga för att det ska bli någon tidning överhuvudtaget, men vi behöver också fler permanenta skribenter om Kajakfärd ska kunna komma ut mer kontinuerligt.

Vad hemsida beträffar, så har inget nytt inträffat. Marie och jag har inte haft kontakt på länge nu och jag gissar att hon har fullt upp med sin nystartade firma. Men flera medlemmar har skrivit och delat med sig av både råd och dåd, och jag tror att åtminstone någon av dessa också var redo att bistå vid själva tillkomsten av den konkreta sidan, så jag tror nog att det kan bli något vart det lider.

Jag skulle också ha försett Marie med texter till sidan, vilket jag ännu inte har lyckats genomföra. Med tanke på vårt nya namn, så får väl adressen kanske bli "kajakfaerd". Då kommer åtminstone de norska och danska kajakisterna kunna hitta oss lätt.

Alternativet är "kajakfard" men jag tror vi ska akta oss noga för "kajak-

fart" som skulle kunna attrahera amerikanska kajakister med outvecklad humor.

Jag fick just ett e-mail från Tjörns Kajakklubb, dom ska ha syjunta. "Tillverka ditt eget bogser-system" stod det i överskriften.

Klubben har lyckats få tillgång till textilslöjdsalen i en skola och man anmäler sitt deltagande 10 dagar i förväg, varvid material inköpes gemensamt till samtliga. Fredrik, en första klassens knep&knåpare fungerar som handledare och man kommer alltså kunna lämna mötet med sitt eget hemgjorda bogser-system, ett suveränt initiativ!!

Kajakfärds-kretsarna vimlar av dessa duktiga knep&knåpare, det tillverkas alltifrån paddlejackor och campingfåtöljer, till packpåsar och bogser-system. Martin, Stefan, Urban, Johan, Fredrik och Fredrik för att bara nämna några. Hugg tag i dessa duktiga hantverkare och gör som TjKK; ha en syjunta!!

Diabildsvisning är också ett populärt vinternöje och många av oss har i vinter kunnat njuta av berättelsen om en kajakfärd runt Östersjön, mer om det längre fram. Vissa kajakister ger sig till och med ut och paddlar under vintern....ouff!!! Mer om det också längre fram.

Men våren närmar sig med stormsteg. En två dygns orkan som hotade att trycka in mina fönster, har äntligen dragit vidare och lämnat mig i stiltje och strålände solsken! Båtmässan i Älvsjö är just överstånden och Sollentuna kommer i år åter att hålla Vildmarksmässa som vi nu ser fram mot. Så den ljusnande framtid är vår!!

vid tangentbordet / Karin Mentzing

Hasse Friedel har sammanställt och översatt denna artikel om amerikanske paddlaren

Verlen Kruger

Verlen Kruger är långdistanspaddlare av en speciell sort.

De senaste 33 åren har han paddlat 88 000 miles (163 060 km).

Kruger är nu 75 år och han började paddla när han var 41.

Den första tiden tävlade han i kanotmaraton, sedan blev turerna längre och längre...

1980 startade han och svärsonen Steven Landick en tur som skulle ta dem genom hela Nordamerika från Montana ned till New Orleans. Turen fortsatte sedan uppför Mississipi genom Canada nedför Mackenziefloden. Den 5 sept 1981 nådde de det Arktiska havet. Turen fortsatte genom Alaska till Stilla havet, längs Stilla havskusten till Coloradoflodens mynning. Det hade då hunnit bli 18 mars 1983.

Kruger och Landick tyckte då att det var dags att paddla hem till Michigan. Så turen fortsatte uppför Grand Canyon -resans besvärligaste sträckning- vidare genom Lake Superior och Lake Michigan. Sista biten färdades de uppför The Grand River till Krugers hem, vilket nåddes den 15 dec. 1983.

Detta är den längsta kanotfärd som någonsin genomförts och paret an-

sökte om plats i Guinness Rekordbok. Redaktören svarade inte ens på deras brev.....

Det enda Kruger ångrar var att han under resan skildes från sin fru Jenny med vilken han har 9 barn. Han var helt enkelt borta för länge. "Jag var som i en annan värld, och skilsmässan var det största misstag jag gjort. Om jag vetat vad det skulle kosta mig, skulle jag aldrig ha gjort färden".

Misstag eller inte, Kruger skaffade snabbt en ny fru med vilken han gjorde en mängd långfärder. För att lugna de oroliga kan jag berätta att han senare gifte om sig med sin gamla fru. Men innan han gjorde det blev det som sagt en hel del paddlande.

En bedrift som sticker ut lite extra, är rekordkörningen nedför Mississippi.

Kruger, då 62 år gammal, och nya frun bestämde sig för att paddla nedför Mississippi sedan de läst i en tidning att ett gäng från RAF (British Royal Air Force) paddlat floden på rekordtiden 42 dagar. RAF-laget hade använt olympiska K2:or och putsat det förra rekordet med 3 dagar.

Borde gå att slå tänkte Kruger, packade paret turkanot 5.5 x 0.81m. också satte de av nedför floden.

De två klarade paddlingen på 23 dagar, 2 348 miles, minst 18 timmar varje dag, paddlade och sov i skift på nätterna. Som mest paddlade de 24 timmar i ett sträck. Paret lämnade aldrig kanoten förutom när de lyfte den förbi de 11 dammar som spärade deras väg. Kruger och hans fru slog RAF-laget med 19 dagar!!!

Historien visar också på Krugers filosofi både vad gäller farkost och teknik.

Kruger använder enkelpaddel och en däckad farkost av kanottyp.

Anledningen till att han föredrar enkelpaddeln är att den har halva vikten jämfört med en dubbel. När man paddlar långt, lyfts paddeln ett stort antal gånger och när dagen är slut har det hunnit bli många kilon.

Kruger känner förstås sin paddel innan och utan och sin teknik har han finslipat i många maratonlopp. Han anser för övrigt att alla seriösa långfärdspaddlare mår bra av att ha rejsat någon gång då och då.

För Kruger är "the race always on" och han kommer att glida över den sista mållinjen, först när han ska träffa sin Skapare.

Effektivitet och lustkänsla är två ord som Kruger använder när han ska beskriva sin teknik.

Ska man paddla långt är det viktigt att man har det komfortabelt i sin kanot. Känns det obekvämt efter 10 miles och man har 7 000 kvar, tappar man snabbt lust och energi.

Att hushålla med sin energi är en annan av Krugers grundstenar.

All strävan ska vara att driva kanoten framåt, framåt, framåt. Ingen energi går åt för att styra kanoten, det gör man med ett roder. Rodret tycker för övrigt Kruger är en av de viktigaste stegen som tagits i kanotens utveckling.

Kruger har alltid designat sina egna kanoter. Han startade med maratonkanoter som han formade om till däckade singelkanoter. Han har sedan provat alla möjliga tvärsnittsformer men stannat vid

något som kallas "shallow arch" en slags v-form men med mjuka linjer.

Kruger's kanoter har rundade former och inga fenor eller liknande som vattnet kan ta tag i. Kölinjen är också ganska böjd - krum. Utan roder är hans kajaker ganska vingliga, men med rodret nedfällt kan man styra dem nästan med tankekraft.

Att kanoterna är stabila är viktigt för Kruger eftersom han sitter högt för att kunna paddla effektivt. Han använder även bekväma "traktorsäten" och har inte så stor kontakt med kanoten.

Kruger bygger kanoter av hög kvalitet i kevlar. Han har även en hemsida där du kan läsa mer www.krugercanoes.com

Kruger tilldelades år 2000 en plats i American Canoe Association Hall of Fame

Min artikel bygger på en artikel av WaterTribe www.watertribe.com

Vill du se hur man kan använder en enkelpaddel, kan du kolla den här sajten:

<http://www.outpaddling.com/animation.htm>

Det är Hawaiianskan Kelly Fey som visar hur det går till. Kanoten är av utriggartyp, märket är Wave Blade Japp som också har roder.

Baltic Odyssey

om Bengt Hansson's sex månaders kajakfärd runt Östersjön

Nyss hemkommen från svenska Hufvudstadens sus & brus, men trots allt uppfyllt av den glädje som en fin reseskildring orsakar.

Ja, att sitta och titta på diabilder och höra berättelsen om en färd, är något som jag alltid tyckt mycket om. Inte kanske dessa superproffsiga, själlösa, tillrättalagda varianterna, men dom är sällsynta inom friluftskollektivet. I det här speciella fallet handlade det om Bengt Hansson och hans färd runt Östersjön; "Baltic Odyssey", och det var på intet vis tillrättalagt eller själlöst! Jag har i själva verket aldrig förut sett Bengan så glad och avslappnad i offentliga sammanhang och det gav mig anledning att fundera över vad dendär resan egentligen gjorde med honom.....

Bengt visade en väl avvägd blandning av bilder med mycket olika karaktär och ofta ackompanjerades bilden av någon mer eller mindre festlig anekdot.

Visningen försiggick på hemma-klubben Brunnsvikens KK och klubbkamraterna hade efteråt en liten överraskning åt Bengt: Vid hemkomsten blev han intervjuad av Radio Stockholm och någon hade bandat denna intervju. Bandet spelades upp och Bengt log.

Det som slog mig med stor häpnad, var reportens oerhört korkade fråga som han ställde om och om igen; "Vart går din nästa expedition?"

En man står på en brygga efter att just ha anlänt från en sex månader lång färd och det första man frågar efter är

vart han ska färdas härnäst.....

Jag vet att efter sex månaders bortvaro, har man fabulöst mycket upplevelser och minnen att sortera och smälta. I Bengts fall handlar det också om att hinna ikapp med familj och vänner, sådant tar också upp mycket av ens sinnen. Bengt hade ju också mycket att berätta från den färd han just genomfört. Och reportern frågar vart han ska härnäst.....

Det är kanske alldeles i sin ordning och helt i fas med "tiderna", men det gjorde mig nedstämd och jag tappade ytterligare en liten smula hopp om mänskligheten.

Bengts berättelse däremot, och det gensvar den gav bland åhörarna, är den sortens upplevelser som inger mig gott hopp om åtminstone den kajakpaddlande delen av mänskligheten!

Vill du också se och höra berättelsen om en kajakfärd runt Östersjön, så föreslår jag att du lyssnar med klubbkompisarna och kanske även med grannklubbarna om att med lämpliga medel söka övertala Bengt att komma och visa er!

Kontakta Bengt på något av följande:

Bengt Hansson

Skarpöv. 33, 2tr.

132 32 Saltsjö-Boo

Sverige

tel: +46 (0)8 715 96 35

bengan.hansson@home.se

/Karin Mentzing

ADVENTSPADDLING I VÄSTERVIKS YTTERSKÄRGÅRD

Nilserik Hollander berättar om sin och vännernas Adventspaddling i Västerviks skärgård. Han berättar i sitt brev om deras värd, fiskaren Owe, som för några år sedan i sena december överlevde ett flertal dygn strandsatt på ett skär. Owe's båt drev ifrån honom och Owe simmade efter men orkade inte ta sig upp i båten, utan fick simma tillbaka till skäret. Owe räddades en lördag morgon och på natten till söndagen sjönk temperaturen till -10 - -15 grader. Ålänningarna säger att det utmärkande för en bra skärgårdskarlar är förmågan att överleva, avslutar Nilserik sitt brev, och det tycks Owe kunna leva upp till med råge.

Andra Advent år 2000

lördag kl. 10 samlas tretton kanoter vid Östra Skälö hamn. Solen lyser på oss och vinden smeker försiktigt kinderna. Johan och Karin kommer sjövägen i sina kajaker och solglittret leker med de smäckra skroven. Skeppsråd hålles och färden går sedan i det vackra vädret genom djupsundet och ut i Jurleden. Folkbåtsseglaren Christer och jag rundar som första kajaker Stora Bergö och vi ändrar kurs mot Örö. Kajakflottan samlas och tillsammans paddlar vi mellan de höstfagra öarna och tar land vid Örö brygga kl. 13. Där väntar varm potatissopa till lunch. Allas vår fiskare Owe är kvar på lasa-

rettet för höftoperation, men hans hustru Elisabeth hälsar oss välkomna. Västerviks Segelsällskaps mångkunnige Björn har iklätt sig hovmästarrollen. Hur kan varm soppa smaka så bra? De mest sugna låter sig väl smaka, medan övriga med VSS:arna Leif, Anne och Olle i spetsen sätter upp sina tält. VSS:arna Tommie och Marie är också snabba med tältet. Efter pyssel med kajaker, tält och upptagning av stora fiskesumpsekan, följer promenad runt ön före glöggen.

Bastu och bad i vinterljummen Östersjö bättrar på aptiten till kvällens härliga middag; välsmakande köttträtt ur Örös förråd med Örö viltsås som för smaklökarna till högre höjder! Regin är Owe. Vintermörkret skingras av fullmånen när trivseln tar väl hand om middagsgästerna. Väl framme vid kaffet skingras plötsligt gästerna. Johan och Olle lockar vid 23-tiden med sig ytterligare några för en paddeltur runt Örö i silvermånens sken och till dimslöjors älvdans. Belöningen blir tårta till nattkaffet innan vi kryper ner i sovsäckarnas omfamning för skön sömn.

Kl. 08.15 gal tuppen till väckning och frukost; risgrynsgröt, fil, ägg, kaffe och som pricken över i bryggte. Tälten plockas ned, kajakerna lastas och i det vackra decembervädret lotsar Johan i ytterskärgård med öppen Östersjö om barbord till Strupö gamla fiske- och lotshamn varefter kursen sätts norrut till sommarhamnen Vippholmarna för fikapaus i solen.

Även Andra Advent har ett slut och i skymningen landar vi åter vid Östra Skälö hamn. Varmt tack Kung Bore för att Du väntade lite denna gång.

en resa på gränsen

--- arctic canoe race ---

av Leif Strandberg

-Vad heter egentligen gränsälven mellan Sverige och Finland?

-Det är olika.

De flesta människor, även norrbottningar, vet inte att gränsälven heter olika saker; att Könkämä-Muonio- och Torne-älvar tillsammans bildar Gränsälven. Det är därför kanske inte så konstigt, när ingen verkar veta, att gränsdragningen 1809 blev som den blev.

Nu befinner jag mig i alla fall i Muonio 160 km norr om Polcirkeln. Det är den 3. aug 1993. Det är fjärde dagen i Arctic Canoe Race (ACR) och sommardagen är varm och natten fortfarande ljus, trots att midnattssolens tid är förbi. Det är en efterlängtdad vilodag i den 537 kilometer långa kanottävlingen längs världens fredligaste gräns. I morgon 08.00 finsk tid, 07.00 svensk tid, är det start igen.

Nu är det morgon och starten går. Kanoterna försvinner och vi i följebilarna drar iväg som ett annat cirkusfölje. Vi känns igen på våra takräcken, med extra kanoter och paddlar. Även vi har lite bråttom, för dagens stora utmaning, Äijäkoski, finns bara någon kilometer ned. Äijäkoski är en stor och svår fors. En "fyra" enligt internationell fors-

klassning. Det betyder att den innehåller stora vågor, valsar, strömvirvlar, stoppvågor och risk för fall.

Följebilarna samlas. Vi står på en hög klippa och ser forsens som upprört tränger sig fram mellan vår klippa och den svenska klippan på andra sidan. Där, i bakvattnet bakom svenska klippan, ligger också räddningskajakerna som paddlas av urskickliga kanotister som i sina små forslådor kan tämja en fors och rädda en kapsejsad kamrat.

-Nu kommer dom.

Pulsens stiger. Redan i forsacken avslöjas kanotvana, mod samt kanotens funktion. Kanoter med hög volym följer de mäktiga vågorna, de stiger och sjunker rytmiskt som hjärtslag. Ibland lägger någon ett s.k. lågt stöd med paddeln för att säkra sig. Den vane kanotisten kännetecknas av ett sammanhängande rörelseschema där kontringar, svepdrag och framåtdrag bildar en skön helhet. Oavsett hur man betar sig i forsens är koncentrationen på topp. Ingen tittar upp på den hejande publiken som möjligen kan göra sig hörd genom forsens brus. Paddlarens blick är riktad på nästa våg och på nästa och på nästa.

Svallvågen, stoppvågen och den gungande medvågen ryter och sliter i de små farkosterna.

De ranka racingkajakerna gör en något annorlunda resa genom forsen. De följer inte vågorna utan drivs som spjut rätt igenom. De är nästan helt under vattnet. Några tar det säkra före det osäkra och bär sina kanoter.

Och nu är alla förbi. In i bilarna, bilda karavan och iväg.

Att följa denna märkliga och ofantligt långa kanotfärd är ungefär som att meta. Det är lika svårt att ta sig ned till de rätta ställena, samma ihållande väntan och samma extas när något händer. När kanotisterna dyker upp i älvkröken eller i forsacken är det napp. Den suktande åskådaren tycker bäst om kajakerna, för redan på långt håll ser man hur dubbelpaddelns blad roterar, fladdrar, glittrar och lyser; som en märklig insekt.

Den arktiska kajaken var en märkvärdig uppfinning när den kom för kanske tusen år sedan. Den är verkligen inte vilket flytetyg som helst med vilket man krafsar sig över ett vattendrag. Kajaken var ursprungligen ett finstämt instrument för jakt på vattenlevande däggdjur, en fulländad farkost för snabba och långa transporter och en mästare på att klara mycket grov sjö.

Kajaken är inte en båt man kliver i och kör. Man åker inte kajak. Man ikläder sig en kajak som en annan hud; simhud och vingar i ett. Så kroppsnära är den arktiska kajaken att den orsakat vissa inuiter både perceptionsstörningar och fantom-

smärtor liknande de effekter som uppstår vid sensorisk isolering. En dansk läkare gav fenomenet namnet "kajakångst". (kajakångst)

Hur kommer man på en sådan tingest som varken är fågel eller fisk utan något mitt emellan eller kanske både och? Ja, det är egentligen ganska enkelt. Det krävs bara en liten trädlös strandremsa under en kort och häftig sommar, en massiv och dödligt kall inlandsis bakom sig, ett ishav med föda framför sig, några generationer av skickliga hantverkare, muntlig tradition och en lokal kultur som innehåller en myt som ger människor en vansinnig föreställning att det är fullt möjligt att färdas på havet i en farkost som är femtiotre centimeter bred. Finns dessa förhållanden skapar du kajaken. Under andra förhållanden skapas ingen kajak.

Men nu år 1993 i Muonio älv är det polyester och kolfibrer i alla möjliga kombinationer som gäller.

Och nu roterar dubbelpaddlarna i älvkröken.

-Vem är det som är först?

Som i de flesta idrotter ser det otränade ögat inte särskilt mycket, men loppet är långt och inlärningstillfällena många.

-Där kommer världsmästaren i maratonpaddling, Stefan Gustafsson. Han är otroligt lätt att känna igen även på långt håll. Ingen annan paddlar som han, med de extremt höga paddeldragen. Där kommer tvåfaldige ACR-segraren

sydafrikanen Nico Viljoen. Han igenkänns också lätt eftersom han alltid kommer samtidigt som Stefan, och Stefan var ju lätt att känna igen.

Finnarna håller på Nico, det märks. Nico, det låter ju nästan som ett finskt namn och även efternamnet klingar rätt.

Och "den där Gostafson" han är väl från Stockholm?

Nico har av egen kraft gjort sig omtyckt under tidigare ACR. Inte minst 1991 då han pendlade på gränsen att bojkottas på grund av sitt sydafrikanska medborgarskap. Vid varje målgång och rast paddlade han snabbt över på den finska sidan för att undkomma svenska regler för idrottsutbyte med Sydafrika. Tävlingen som är ett svenskt-finskt samarbete blev helt plötsligt och helt enkelt helfinsk.

En gränsälv kan snabbt erbjuda sådana möjligheter, och gränsälven mellan Sverige och Finland har många gånger tidigare bjudit människor på en resa över till den strand som för tillfället varit den bättre.

Nu står jag på älvstranden vid den finska byn Kihlanki. Femton, tjugo meter över älven ligger den svenska byn Kihlanki.

Att uttala detta bynamn bildar en rågång mellan ors-befolkning och utomstående. Det finns betydligt längre ord som är lättare att uttala. Men "Kihlanki" innehåller betydande svårigheter. "K" uttalas som ett modifierat g-ljud "h" bildar ett slags ch-ljud och "nk" uttalas som ng med en dragning åt k. Förstår ni? Att det är svårt?

Byarna här vid gränsälven har ofta samma namn, av den enkla anledningen att de en gång i tiden var samma by. Före 1809 års delning var hela det område där ACR nu körs, en lika finsk bygd som Tavastland eller Karelen. 184 års delning har inte gjort västbanken riktigt svensk och heller inte riktigt finsk.

Detta är Tornedalen. Tornionlaakso.

Mellan byarna Kihlanki och Kihlanki, eller genom byn om man så vill, strömmar Muonio älv som under andra världskriget tjänade som en veritabel pipeline för flyende finska skogsgardister, mottagna och gömda av Tornedalskommunisterna. Den historien återstår att nedteckna.

-Nu kommer dom igen.

Paddlarna alltså. Nu är det motionsklassen jag väntar på. Där kommer Matti i sin WWR-låda, vilket betyder att han paddlar en kajak som är specialgjord för forsränning, lite bullig och trygg i forsen men något trög i lugnvatten. Och där är Patrik och Mats i sin långsmala, snabba och därför ranka K 2:a. Snabb som ett spjut över selen och rank som en stock i de stora forsarna. Mina vänner paddlar in till stranden där vi fyller på dryck i uribagliknande plastpåsar, drar sugslangen till munnen och rättar till kapellen så att de sluter tätt kring sittbrunnarna. Under tiden. Frågorna:

-Hur långt är det kvar?

-Hur gick sista forsen?

-Vilken väg tog ni?

-Vad är klockan?

- Svensk eller finsk tid?
- Hur är det i axlarna?
- Har du kvar nån choklad?

De ständiga frågorna, enformiga som en ritual för den oinvigde men högintressanta och självklara för den som är med; mitt inne i själva aktiviteten.

Ut i vattnet för att knuffa igång båtarna och sen snabbt in i bilen. Jag funderar över mitt vägval:

-Det ska väl finnas en liten väg vid Aareavaara? På finska sidan alltså?

Aareavaara. I denna by i Sverige med sina sex "a" finns det blå huset där förste profeten bodde. Det huset vet berätta vad som händer när människor vid en älv sätter sig ned för att försöka förstå hur allt hänger ihop, hur de stora frågorna -de eskatologiska frågorna-om vadan och varthån skall besvaras och hur Arken skall föra dem till Palestina; i två omgångar dessutom.

De levde i tron på det egna läsandet. De levde i tron på självkänslan. De gjorde vad åkianerna gjorde i Småland 1850, vilket Moberg beskrivit i Utvandrarerna.

Utvandringen för vännerna från byn med sex "a" blev dock inte av. Inte den man hoppades på i alla fall. En del fick visserligen besöka Piteå Hospital och Asyl för en kortare debriefing, men någon längre resa blev det inte.

Detta hände under slutet av 1930-talet och det är en historia som också bör skrivas, men inte kan skrivas.

Nej, vägen till byn finns inte, jag hittar den i alla fall inte.

-Då får det bli målgången vid Kolari då.

Vid Kolari flyter älven stilla genom en flack jordbruksbygd. Borta är den fjällnära naturen från i morse. Här finns en ganska öde campingplats och jag står i högt gräs på en mycket smal rand vid älvkanten, och det börjar regna. Blöt om fötterna, blöt i håret, blöt överallt faktiskt. Jag står och väntar och...

-Nu kommer dom.

Först kommer ett svenskt K 2-ekipage ur motionsklassen. Två killar paddlar en skärgårdskajak, en Nordia med vattentäta skott i för och akter. Den har fungerat väldigt fint i de stora forsarna men tagit stryk i någon tvärare fors. På de långa se-len har den tydligen också varit lätt att driva fram. De är först men inte särskilt slitna. Vid gott mod, skulle man kunna säga.

Den finska speakerrösten hälsar dem välkomna till Kolari. Upp med kajaken, sedan en välförtjänt finsk öl och skjuts till sauna på det närliggande Ylläs Motelli.

Så här fortgår det dag efter dag under en sommarvecka i Norrbotten. Det finns en elitklass, som Stefan Gustafsson vinner och det finns en motionsklass där alla vinner.

Att ta sig nedför en frisk, stark och levande älv är en seger för både älven och kanotisten.

-Nästa år i Gränsälven....?

KAJAKKLUBBEN MERIMELOJAS JUBILEUMSEXPEDITION KARELEN - SAIMEN - FINSKA VIKEN

Nu i år fyller Merimelajat (Finlands största och vackraste kajakklubb) 70 år och jubileumet till ära ordnas en tre veckors paddlingslångtur. Starten är i Nurmes vid sjön Pielinen därifrån paddlar vi i ca två veckors tid söderut mot Villmanstrand (Lappeenranta på finska). Rutten blir följande: Nurmes - Koli - Joensuu - Savonranta - Kerimäki - Punkaharju - Puumala - Villmanstrand

Från Villmanstrand blir det biltransport ner till Finska Viken och till Virojoki alldeles intill den finsk - ryska gränsen. Från Virojoki paddlar vi i en veckas tid västerut mot Helsingfors och längs med rutten Virojoki - Haapasaari - Pyttis Fagerö - Lovisa - Pellinge. Rutten kommer då att gå såväl i den yttersta skärgården som inomskärs.

Paddlingsetapperna blir dryga 30 km/dag (så det är fråga om en mycket lugn takt) och i programmet finns även sightseeing dagar. Tidpunkten för färden är preliminärt 28.6 - 23.7.2001

Det finns ett begränsat antal gästplatser på Merimelajas jubileumsexpedition (dock lovar jag fixa en plats på vår färd till samtliga som erövrat det blåa, det blå vita eller det hvid-röda bandet), om du är intresserad tag då vänligen kontakt med:

Johan Holmberg
Svedejefällarvägen 8 E 46
02100 Esbo
FINLAND
holmberg@dlc.fi

Finlands västligaste punkt

av Jim Danielsson

Det löste sig på ett raffinerat enkelt sätt. Finlands västligaste punkt utgörs av berghällsön Märket med den kända fyren med samma namn - inte Märkeshällan som jag läst mig till i den första uppslagsboken. När min fyrsamlarkollega Sven Berggren förstod att jag planerade ännu en punkterövring, hade han diskret påpekat att Finlands västligaste punkt faktiskt är Märket, inte Märkeshällan - ett påpekande jag nu är tacksam för - ty, bingo - jag har redan rundat Märket och har alltså därför, mig ovetande, sedan länge haft den västligaste punkten i min samling.

Under ett långt besök i stadens bibliotek fick jag Svens uppgift bekräftad, varefter just denna erövring utvecklades till ett rent skrivbordsarbete.

Året var 1988. Göran Fredriksson, Leif Karlsson, Curt Ostwald och jag hade via Flötjan och Lågskår paddlat över till Åbo och Nådendal. Curt dröjde sig kvar hos finska vänner, vi tre andra vände hemåt, gick norr om Åland, övernattade på Ådskär och satte i följande gryning kurs mot Märket, Understen och Grisslehamn på svenska sidan.

Det var en stilla högsommarmorgon och vinden förblev svag under hela dagen, ett mönster som gick igen under nästan alla de tolv dagar denna färd varade. Snart steg Märket med fyren och de klotsliknande byggnaderna upp över havets himmelsblå horisont och medan sålsången ljud från närliggande Märkeshällan i nordväst, landsteg vi bekvämt - havet låg ju fritt från dyning - på de alltmer solvarma hållarna.

Medan Göran och Leif njöt av en påtår, gled jag sakta runt ön i min kajak och lade därmed inte bara fyren Märket till min samling, utan således, det vet jag nu, även Finlands västligaste punkt.

Allt medan åren går, och i detta fall har det redan gått tretton, tycks skimret från forna färder bara tilltaga. Jag hoppas att färdkamraterna på denna tur förunnats skönja detta skimmer. På min egen kajakhimmel lyser det i vart fall ovanligt starkt.

Anm. Dävarande redaktör Mikael Rosén skrev en artikel om denna färd, införd i Kanotnytt nr 3 1988

Sägner om Ebbe Skammelsson och om Bolmens 365 öar

I Nyhetsbrevet som kom i Nov. 1999 skrev jag om sjön Bolmen i Småland. Kring denna sjö finns det flera sägner och en av dom tänkte jag berätta här. Den handlar om Ebbe Skammelsson och hans gärningar.

Den allra mest kände sjöfararen på sjön Bolmen får väl dock anses vara Ebbe Skammelsson. Han kom till Tiraholm i början på det 14:e seklet från Skottland och fann här adelsjungfrun Molfrid som han trolovade sig med. Dock ville han inte slå sig till ro ännu, utan bad att få bröllopet uppskjutet i sju år. Men han lät inte höra av sig och så småningom gav Molfrid upp hoppet och gifte sig med en annan man. Det föll sig inte bättre än att Molfrids bröllop stod just den dagen som Ebbe Skammelsson skulle återvända. I vredesmod drog Ebbe Skammelsson sitt svärd och mördade icke blott sin tilltänkta svärmor utan också Molfrid och brudgummen. Han angav sig själv så småningom och dömdes till att under ett års tid, insmidd i sju lispund järn i bojor, besöka varje ö och varje holme i sjön Bolmen och stanna ett dygn på var och en av dessa. Det kan tyckas vara ett finurligt uträknat straff, då sjön vid denna tid hade just 365 öar.

Efter avtjänat straff landsteg Ebbe Skammelsson ett år senare i Angelstad, gick fram till Jakobsgårdens ladugård och klättrade upp på höslynnnet. Han gav sig snart till känna för byborna och nästa dag vandrade de samtliga upp till Angelstads kyrka. "När han då kom vid pass ett stenkast nära ringarnas stigglucka trädde han upp på en stor flat blå sten, som ligger tvärs över vägen och synes en tvärhands bredd över jordytan.

Han stannade mitt uppå stenen och i detsamma föllo bojorna av sig själva från honom och då blev ristat ett kors och ett stort ovanligt skofjät synligt i stenen, som ännu i denna dag kan visas och aldrig utnöttes, ehuruval en allmän vägfart med körslor sker häröver dagligen. Ebbe hade förmodligen aning om, att han skulle på detta ställe avlida, ty han bad folket att de skulle begrava hans döda kropp utom den norra ringmuren och sade: är jag värd att vila i helgad jord så sker det, varefter Ebbe med döden avled på bemälda sten bredvid sina avfallna bojor".

Så långt Matthias Ulric Gadd, klockare i Angelstad, som nedtecknade detta år 1829. Sägner som finns i ett otal versioner är också en av våra mest kända medeltida ballader. Och minsann, på Angelstads kyrkas vänstra sida finns en stor flat sten med inristat kors och med något som kan tolkas som ett skofjät...

Denna berättelse har jag hämtat ur boken "Sunnerbokkrönika del 1". Och den är skriven av Bengt-Göran Söderlind, turismsekreterare och landsbygdsutvecklare i Ljungby kommun, även aktiv sägenberättare i Berättarnätet Kronoberg.

Är du intresserad av att paddla i Bolmen så är du välkommen att ringa mig så kanske vi kan ta en tur tillsammans någon gång. Till kvällsbrasan kan vi få höra mer sägner om sjön Bolmen, berättade av Bengt-Göran Söderlind. Min adress hittar du i Kontaktnätets adressregister.

Paddelhälsningar
Björn Olson, Ljungby

Paddling på 30-talet

Min farbror, Helge Åkerström, var född 1912 och bodde hela sitt liv i Göteborg, liksom min far, Karl-Erik Åkerström som var född 1916. De var de två yngsta i en syskonskara på sju. Helge och Karl-Erik höll på mycket med idrott och friluftsliv.

Helge skrev en liten bok, som han kallade "Smått och gott som hänt Helge Åkerström". Ur den har jag hämtat ett avsnitt "25 mil med kanot" som beskriver en kajaktur som Helge och Karl-Erik gjorde från Göteborg till Lysekil och via Uddevalla åter till Göteborg. Turen ägde troligen rum någon gång mellan 1930 och 1935.

25 mil med kanot *av Helge Åkerström*

Karl-Erik och jag hade byggt var sin kanot och nu ville vi prova på hur det skulle vara med en längre tur. För mig var det lite omständligt att få fraktat kanoten till Långdrag.

Det började med att jag skulle paddla från Slamby till järnvägsstationen. Sjön gick lite hög så jag välte med kanoten och ramlade ur. Som tur var hade jag vinden akterifrån. Vidare hade jag stoppat in uppumpade innerslangar i både för och akter, så kanoten flöt fint och det var bara att hänga med. Det samlades en del folk på stranden som trodde jag var i sjönöd men allt gick bra. Efter att ha vänt kanoten och burit den ner till järnvägsstationen för vidare transport till Göteborg var första etappen klar.

Efter att ha hämtat ut den från fraktgodset tog jag den på cykeln till Järn-

torget där spårvägen hade en fraktspårvagn som fraktade ut den till Långdrag.

Nu gällde det själva färden. Utrustningen var klar så det var bara att packa och ge sig iväg. Vi hade tur med vädret men det var lite trögt över Sälöfjorden. Vi blev både törstiga och hungriga men det gick inte att komma åt något ätbart eller drickbart. Som tur var kom en segelbåt sakta drivande och vi frågade om de hade något att dricka. Passar det med lättöl och en smörgås, frågade de. "Om, sa vi, det skulle smaka smaskens".

Efter att ha mellanlandat några gånger på väg till Lysekil där vi slog upp vårt tält och stannade ett par dagar, var det meningen att paddla över Gullmarsfjorden och in i Strömmarna och via Uddevalla dra oss hemåt igen. På morgonen den dagen vi skulle ge oss iväg över Gullmarn var sjön lite orolig. Vi kom överens om att jag skulle gå ut ett stycke på sjön och känna hur det var. Det verkade inte så allvarligt så vi bestämde oss för att gå över.

Vi hade akterlig vind och efter att ha satt på kapellen tog vi oss över. När vi kom in i Strömmarna försökte vi att segla. Hemma hade vi monterat ett par klammor längst fram i sittbrunnen där vi kunde sätta fast käppar med det trekantiga seglet. Det var svag vind och vi gled fram med akterlig vind. Seglen hade vi sytt av rentvättade mjölsäckar.

Hela resan gick fint i fortsättningen och efter några dagar var vi hemma igen ett minne rikare.

Instruktörscertifieringen

Schema för årets certifieringshelger är fastslaget.

Helg 1: 30/6 - 1/7 på Stocken, Orust.

Helg 1: 18 - 19/8 på Stocken, Orust.

Helg 2: 15 - 16/9 i Stockholm.

Helg 2: 6 - 7/10 i Karlshamn, Blekinge.

Är du intresserad av att genomgå certifiering för havskajakinstruktör, så kontakta antingen

Stefan Jönsson

c/o Demander

Sorög. 67

164 47 Kista

Sverige

s.joensson@privat.utfors.se

eller

Håkan Jernehov

Blåbärsåsv. 72

448 35 Floda

Sverige

h.jernehov@swipnet.se

Instruktörscertifieringen har nu också fått en hemsida. Adressen är tillfällig och kommer att bytas ut så småningom, men änså länge kan du besöka dem på <http://instruktorslicens.has.it/> Här finns all information om licensen, förkunskaper o.s.v.

För certifieringstillfällena behövs också en grupp kajakister som kandidaterna ska leda och undervisa. Du får som sådan "försökskanin" en eller två dagars mycket fin grundkurs i kajakpaddling. Dessa turer kommer att organiseras genom olika medarbetare som ännu inte är fastställda, men är du intresserad av att delta, så kontakta Stefan eller Håkan, så kan de skicka dig vidare till rätt person.

National Outdoor Leadership School – NOLS är en icke vinstdrivande skola med bas i USA, men de har också skolor på många andra platser i världen såsom Alaska, Kanada, Mexiko, Chile, Kenya och Australien.

Skolan grundades 1965 och meningen är att utbilda folk som kan leda andra, varesig det handlar om betalt arbete för t.ex. skola/företag eller bara de egna vännerna och familjen. Kurserna går ut på att deltagarna efteråt ska kunna leda en liknande tur på ett säkert sätt, utan att kompromissa med deltagarnas säkerhet eller påverka naturen negativt.

Här utbildas i natur och friluftsliv, ledarskap och instruktion, expeditionsteknik, "Leave no Trace" (minimal påverkan på naturen), vildmarks-sjukvård, miljö, riskhantering, gruppdynamik, teknisk färdighet på olika områden bl.a. kajaking, m.m.m.m.

Till kurserna kommer c:a 2 500 deltagare per år, alltifrån hemmafruar och lekskolefröknar som vill lära grundläggande natur och friluftsliv för att kunna överföra till barnen, till de avancerade expeditionsledarna som vill lära mer om ledarskap, vildmarks-sjukvård o.s.v.

NOLS utbildar naturligtvis även sina egna lärare och instruktörer, nu c:a 300-350 stycken.

NOLS bedriver också miljöforskning och har fonder på miljontals dollar som går till djur- och naturvård, stipendier m.m.

Wilderness Medicine Institute - WMI har funnits som fristående organisation i c:a tio år, men köptes nyligen upp av NOLS och erbjuder mycket grundliga och seriösa kurser i vildmarkssjukvård.

Dessa WMI-kurser kommer fr.o.m. sommaren 2001 att finnas i Skandi-

Utbildning Vildmarks- sjukvård

navien genom Lena Conlan, Crossing Latitudes.

Lena och Tim Conlan jobbade åt NOLS i över tio år med ledarutbildning inom bl.a. klättring och kajakfärd. De var också huvudansvariga för NOLS:s havskajakprogram i Alaska, Kanada, Mexiko och Chile, tills de 1996 startade sin egen firma Crossing Latitudes som gav dem möjligheten att vistas halva året i Skandinavien för att bl.a. kunna träffa Lenas familj och vänner. Crossing Latitudes leder turer och kurser i kajaking, både i Norge och Sverige och nu har Lena även tagit WMI-certifikat och leder sedan en tid WMI-kurser i USA. Kurserna finns i flera nivåer, upp till tio dagar.

Några tre-dagars WMI-kurser är inbokade i Skandinavien för sommaren 2001, men det finns utrymme för fler.

Är ni en grupp på 10-15 personer som vill genomgå en WMI-kurs, så ta kontakt med Lena Conlan info@crossinglatitudes.com hon skickar prospekt på kursinnehåll, eller ta en titt på deras hemsida www.crossinglatitudes.com

Vill du läsa mer om NOLS, WMI, Leave no Trace m.m., så kan du titta på NOLS:s hemsida www.nols.edu

/Karin Mentzing

ÖRESUND KAYAK CHALLENGE

2001 - 08 - 25

Under många år har man tävlat i simning, segling m.m. över Öresund och nu är det dags för kajaker att inta scenen.

Detta är ett samarrangemang mellan Sverige och Danmark; Helsingborg och Helsingør Kanotklubbar.

Banan är 21 kilometer lång och det kommer att finnas fölgebåtar samt en räddningsbåt från brandkåren på plats.

Starten går i år från Helsingborg och kommer i framtiden att alternera mellan de båda länderna, man planerar alltså att detta ska bli till en tradition.

Man kan tävla som enskild eller som förening och en prissumma på 10 000 kronor kommer att fördelas mellan 1:a, 2:a och 3:dje pristagarna i enskild dam- och herrklass. Ett vandringspris utdelas till vinnande förening, dessutom får alla deltagare en T-shirt som minne.

ÖKC är en tävling/cruising som passar alla någorlunda erfarna kajakister som har den teknik, styrka och erfarenhet som krävs för att bemästra den speciella situation som råder i Öresund, såsom strömmar och högfrekvent trafik med färjor, lastfartyg och fritidsbåtar.

Inkvartering finns på camping, vandrarhem eller hotell och på lördag kväll arrangeras en gemensam grillfest hos Helsingborgskanotisterna.

Mer information samt anmälningsblankett finns på www.kajak.nu/okc eller kontakta Christian Cronberg tel: +46 (0)42 24 14 43 christian.cronberg@telia.com

"Den är så vacker i formen..."

av Leif Strandberg

Vad gör man när vinterkylan river i kinderna, när Bottenviken är kall och hård och paddellusten likafullt sipprar fram? Vad gör man? Man läser! Men vad gör man när både Karins och Jims böcker (de bästa) är så sönnerlästa att de mest liknar tummade blädderexemplar på bokhandeln och man börjar kunna dem utantill? Man läser om Grönland!

Från mina många besök på diverse antikvariat har jag inhandlat en hel liten boksamling om Grönland. Många är skrivna av danska och norska polarfarare (Rasmussen, Freuchen, Nansen m.fl.) Förutom att de är etnografiskt intressanta är de välskrivna, och här och där med en alldeles särskild beundranberättas om kajaken; om kajakmännens sätt att behärska sin farkost och om kvinnornas lagarbete när de syr ihop kajaken.

Härförleden fann jag "Dramat i Storisen" av (för mig okände) Peter Tutein, som 1921-23 arbetade som fångstman hos det Östgrönländska Handelskompaniet.

I boken beskriver han hur deras fartyg Teddy skruvades fast i isen och hur de till fots, under avsevärda strapatser, tvingades söka sig fram till Angmagsalik. Mycket spännande. På sidan 156 kan de lämna sin anhalt och färdas vidare och det är också dags för mötet med kajakerna:

"Avresan var verkligen pompös. Tretton kajaker följde oss över, svärmade runt båten och visade oss sin färdighet. Och den var i sanning bländande. Det är möjligt, att det var vår okunnighet som dikterade vårt omdöme, men för oss var de verkliga artister. Det gick

hög dyning efter stormen, och det gick också annan sjö, ty det blåste rätt kraftigt. Men de satt som i en stol i sina kajaker, vilka inte var mera än några få tum bredare än de själva. De skratade och pratade som om de varit hemma hos sig, och gungade upp och ned som korkar.

Kajaken ger ett förträffligt exempel på den förhållandevis höga utvecklingsgrad eskimåen nått fram till utan att ha lånat sitt vetande av andra. Den är också ett ypperligt exempel på den slags funktionalism vi först på senare tid befattat oss med och motvilligt börjat att använda oss av. Den är så vacker i formen, att man sitter länge och fröjdar sig över linjernas elegans och skönhet, precis som man gör det inför varje annan fulländad konstnärlig skapelse. Och det finns intet på den, som inte tjänar ett eller annat ändamål i dess funktion. Den är skapad innan eskimåerna kände till metallen, byggd i ett skogglöst land, där man måste klara sig med litet drivved och ben av djur och göra förarbetet med verktyg av sten. Det är knappast möjligt ens för den duktigaste konstruktör med alla tänkbara materialier och redskap till sitt förfogande, att åstadkomma en farkost som ginge upp mot kajaken. En eskimå kan bygga sig en kajak var som helst på, den arktiska kusten. Han kan reparera den när som helst emedan han på stället kan anskaffa de nödiga materialerna. Till och med med full utrustning väger kajaken inte mera än att han kan bära den dit han vill. Och den har en förbluffande lastningskapacitet."

Tutein Peter, "Dramat i Storisen", 1946, Fahlcrantz & Gumælius, Hälsingborg.

ETT SNÖHUS SETT OVANIFRÅN

Leif Strandberg har hämtat snöhuset ur boken "Kabloona" av Gontran de Poncins från 1942, Bonniers, Stockholm. Jag skyndar mig att publicera det innan Leif hinner göra verklighet av sin plan att anmäla punkt 1 för jämställdhetsombudsmannen.

1. Den gamle mannen sitter på *iglerken* (soffan, gjord av snö) och talar för sig själv. Ingen lyssnar på honom. Han upprepar samma sak tio gånger och förklarar hur det var när han såg isbjörn på packisen.
2. Hustrun sitter med barnet i ryggpåsen. Ibland lutar hon sig framåt, putsar veken i sältranslampan eller börjar skrapa skinn.
3. Äldre sonen djupt insomnad på *iglerken* med utsträckta armar. Hans hjortskinnskläder är gjorda i ett stycke.
4. Den gamla tiken sover. Hundar tolereras vanligen inte i snöhuset utom tikar som ska valpa, eller valparna när de är unga. De andra hundarna sover utomhus eller -om det är för kallt- i ingångstunneln.
5. En hög frusna sälar till mat. Om man är hungrig, lutar man sig bara fram och skär ut ett stycke. Resten kastar man tillbaka på högen.
6. Fiskar, delvis uppätta. Somliga av dessa fiskar, i synnerhet insjöforellerna, är mycket stora. De kan väga upp till 25 kg.
7. Sältranlampan, gjord av späcksten och fylld med tran som sakta smälter. Veken är av ett slags bomull som växer på tundran under sommaren. Lampan måste pysslas om hela tiden och veken hållas i bestämd form.
8. Torkställningen ovanför lampan. Den består vanligen av två störor instuckna i snöhusets vägg. Ställningen är alltid upptagen av kläder, sockor, vantar etc. När ett skinn blivit vått måste det torkas och skrapas för att återfå sin mjukhet.
9. Köttstycken färdiga att ätas (naturligtvis råa).
10. Snöblock för att stänga till snöhuset på natten. Samma block räcker ibland flera nätter i följd.
11. Renskinnssockor som ska skrapas eller lagas.
12. En mugg - köpt i den vite mannens butik.
13. En liten sältranlampa - lämplig för resor. Den andra -som är alltför tunglämnas kvar någonstans i snön eller på en klippa.
14. Hustruns späckstenspipa. Piphuvudet är gjort av späcksten, skaftet av drivved och munstycket av myskoxhorn.
15. Den runda eskimåkniven. Det är den enda lämpliga formen (när eskimån sitter på *iglerken*), eftersom det bara fordras en rörelse med handleden och inte med armbågen för att hantera kniven.
16. En skinnskrapa. Skinnskraporna varierar till formen beroende på vad för slags skrapning de ska användas till.
17. Lufångare. Skaftet är gjort av hjortben, tofsen av isbjörnshår.
18. Snökniv, i äldre tider gjord av sten eller revben. Nuförtiden är bara skaftet av ben och bladet av stål köpt i den vite mannens butik.
19. Skål, tillverkad av ett myskoxkranium. Används att dricka sälblod ur.
20. Reservskinn eller trasor - vanligen hoprullade i buntar och upptravade på *iglerken* invid väggen.
21. Stenskal för måltider.
22. Renskin, utbredda på *iglerken* för att sova på.
23. Spädbarn inne i moderns ryggpåse - naket.
24. *Iglerkens* kant.
25. Ingången till snöhyddan.

Lite att tänka på och att ha med på en

VINTERTUR

Sammanställningen är gjord av Elisabeth Ljung på Brunnsvikens Kanotklubb.

Bidragit har även Håse Rynnel, Magnus Fischer m.fl.

Kortfattad sammanfattning av vad som behövs på en vintertur.

Förstärkningsplagg vid lunch, t.ex. en vindtät jacka att ta ovanpå de andra kläderna eller en tjock tröja att sätta på sig under paddeljackan. Ett totalt ombyte till landkläder blir bara bökigt och håller du dina paddelkläder varma med din kroppsvärme så håller de dig varm. Tänk på att flytvästen håller dig varm. När man sedan kommer iland för kvällen byter man om till varma kläder t.ex. tjockt underställ, vindtäta byxor, dunjacka eller annan varm vindtät jacka.

Kom ihåg att det är **viktigt att undvika att bli svettig** eftersom blöta plagg inte torkar på vintern och de kyler ned dig om du inte håller dig i kontinuerlig rörelse, experimentera hellre med olika klädlager (skalplagg-principen).

Svett är vatten från insidan och det kan också frysa.

Handledsskydd värmer handleden och gör ärmsluten relativt vattentäta om du inte har en paddeljacka med neopren/latex i ärmsluten.

Mössa, gärna flera. En tunnare vindtät när du paddlar och en tjockare att ha på kvällen och natten. 50 % av kroppsvärmen försvinner via huvudet. **Skidglasögon** eller **solglasögon** är bra

att ha vid sol mot snö och vid snöfall. **Isdubbar** ska man absolut ta med sig så att man kan ta sig fram även om det ligger is vid en passage.

Borste så att du kan borsta av dig snö innan du går in i tältet. Går bra med diskborste.

Bogserlina används t.ex. om man skulle behöva hjälpa någon bort från issörja eller över en ispassage.

Rejäl sovsäck. Även här gäller lager på lager principen. Sovsäckslakan att ha i säcken och överdrag att dra ut- anpå säcken. Kom ihåg att det inte får bli för kompakt, det är luftströmmarna mellan lagren som värmer dig. Förutom termarest ta med vanligt ligg- underlag som isolering.

Ta med **presenning** att lägga under tältet att skydda tältgolvet med.

Pannlampa är ett måste för alla.

Hammare och spik till att fästa tältlinor i.

Trangiakök med T-sprit, köp vinter- tillsatsen eller ta med värmeljus.

Lykta i tältet så att du ser att pyssla håller även viss del av fukt/kondens borta.

Termosar. Termosar, termosar med varm dryck i, t.ex. soppa eller choklad ger x:tra energi vilket går åt när kroppen försöker hålla sig varm. Inte läge att banta nu.

Drickpåse som läggs i sittbrunnen så att vattnet inte fryser till is. Ta med

vattenpåsen upp i tältet på natten så att vattnet håller sig flytande.

Halkbroddar att fästa på skor (finns bl.a. hos Apoteket)

Torr startbrasved

Isklätter-yxor (enl. Magnus Fisher) eller **XXXL isdubbar** tillverkade från brutna ispikar av trä (enl. Walle Szczesny).

Isolera med liggunderlag i kajaken måste du göra. Hela durken ska täckas.

Händer: Regjåla vattentäta paddelhandskar, förstärkt gärna med ylle-vantar i om du tror att du kan hålla dem torra. Överskottslagret har ett par vita militärhandskar i skinn som kan funka som överdragshandskar. Annars kan du lägga in en tunn variant av liggunderlag i dina vanliga paddelhandskar. Många fleecefodrade varianter finns men erfarenheten är att det inte går att hålla fodret torrt vilket resulterar i trist isbildning.

Fötter: Kan du paddla med kängor är det bra. Ett alternativ är yllesockor, plastpåse, vätsockor. Moose boots med varma sockor i går också bra. Varma sockor=ylle.

Allt kommer att täckas av is; kompassen, kajaken, paddeln, du och eventuella roderlinor om du har det. Ta med stearinljus och **vaxa** linorna så undviker du roderproblem.

Ilandstigningen kan bli en mycket hal historia, försök att hitta så bra platser som möjligt.

Tänk på att det är lätt att tappa bort grejor när du packar upp och packar kajaken i snö. Var noga med att hålla reda på vad du tar upp och sök igenom området runt kajak och tält innan du far iväg.

Ta inte in kläder i tältet i tron att de

ska torka där. Är det is på paddeljackan, så låt den hänga utanför tältet. Har du blivit svettig under paddelturen och måste paddla i de kläderna dagen efter, lägg dem längst ned i sovsäcken i plastpåse, är de varma håller de dig varm även om de är blöta (gäller så länge du håller dig i rörelse). Även andra kläder som inte är blöta men som du vill ha varma när du tar dem på dig på morgonen kan läggas längst ned i sovsäcken.

Lämna alla bomullskläder hemma! Ylle är bäst, men syntetmaterial är iallafall betydligt bättre än bomull.

HA ALLTID MINST ETT KOMPLETT OMBYTE MED DIG FÖRUTOM DE KLÄDER SOM DU PADDLAR I ELLER TÄNKER HA PÅ DIG PÅ LAND.

Största problemet är inte avkylningen om du skulle gå runt utan reflexen att dra in efter luft när huvudet/kroppen hastigt kyls ned. Går du runt, **ligg stilla**, och vänta på hjälp. Blås i vissepipan och markera position genom att hålla paddeln vinkelrät mot vattenytan.

Extremt viktigt att **gruppen håller ihop** och att alla håller koll på varandra. Skulle något inträffa kan en kompis då snabbt vara på plats för ev undsättning.

Tips för frusna (=Karin Blåläpp): På båtmässan fanns en overall - ett helt underställ som egentligen används av dykare. Att ha det på sig känns som att gå omkring i en sovsäck. Det heter micridive och säljs av CC Nordic med e-mail ekborn@swipnet.se. Till overallen finns sockor i samma material, allt packas i kompressionspåse och blir då lätt att packa i kajaken Skönt att ta på sig efter paddelturen och att sova i.

FALTKAJAK

Kapitän Romers Reiseweg mit dem Klepperboot

Faltkajaker har kanske blivit mest kända i militära sammanhang samt genom alla långa expeditioner som de använts till.

Bilden bredvid har Leif Strandberg skickat.

Tim Forsström har skrivit artikeln om faltkajaker.

Några böcker som handlar om långfärder i faltkajak:

Alone at Sea av Hannes Lindeman, tysken som bl.a. paddlade över Atlanten i en Klepper.

A Boat in our Baggage av Maria Coffey handlar om Marias och Dags jordenrunttur under ett år. Paret gjorde långfärder i sin Feathercraft på fyra olika platser i världen.

Keep Australia on you left av Eric Stiller handlar om när Eric och Tony försökte paddla runt Oz i en Klepper.

Detta handlar om en skönhet som snart har 100 år på nacken, fast anorna sträcker sig mycket längre tillbaka, tusentals år... Jag talar om min kajak, en Klepper Aerius 1 Exp. en sk. faltkajak.

Det är nu snart 100 år sedan den första faltkajaken började serietillverkas av Johann Klepper i Tyskland. Som mest fanns det 60-80 olika tillverkare! De mest kända tillverkarna som finns kvar idag är Klepper, Folbot, Feathercraft, Naturaid och Pouch.

Faltkajakens konstruktion bygger på de gamla ishavskajakerna som använts i tusentals år.

Den består av ett skelett i trä (eller aluminium) och har ett "skinn" (vanligtvis hypalon) utanpå skelettet. Skelettet är dock så konstruerat att det kan tas isär och sättas ihop inuti "skinnet" och packas ned i väskor för att enkelt kunna transporteras och förvaras. Därav namnet faltkajak, dvs. en hopfällbar båt.

Detta är kanske den mest kända egenskapen hos faltkajakerna och kanske den man skall ta *minst* hänsyn till.

Faltkajaken är en havskajak och har många andra goda egenskaper som ibland faller i glömska. Konstruktionen skelett/skinn är väl beprövad och ger kajaken enastående sjöegenskaper. Kajaken absorberar mycket av den energi som finns i vattnet genom att konstruktionen ger med sig precis som en stötdämpare. De flesta faltkajaker har dessutom luftkanaler i sidorna vilket ger en ännu mer dämpande effekt. Detta märks tydligare i större kajaker, tex. Aerius-2 där man nästan sitter som i en fatölj i meterhöga dyningar. Det knirkar lite hemtrevligt i kajaken men man märker inget speciellt...

Luftkanalerna har även de egenskaperna att ge passform åt skelettet i monteringsfasen samtidigt som de ger en otrolig stabilitet i vattnet. Man skall bära sig mycket "korkat" åt för att lyckas välta en Aerius-1 eller Aerius-2 även olastade. Många använder den större som dykplattform... Då jag är lite av en badkruka själv, har jag ännu inte testat någon räddningsmanöver men enligt utsago skall det gå att häva sig upp med låg profil i de flesta faltkajaker utan extra hjälpmedel.

Fördomar?

Det finns en del "fördomar" mot faltkajakerna som att de skall vara långsamma, tunga och underligt nog ömtåliga... Hastighetsmässigt skiljer de sig inte så mycket från sina hårda kusiner, det finns snabba och det finns långsammare faltkajaker. Samma sak gäller vikten. Jag har hyrt kajaker som vägt lika mycket som min egen fast de var gjorda av glasfiber...

Att en faltkajak skulle vara ömtålig kan kanske många olika länders militära organisationer motbevisa. Det svenska försvarets minsta "slagskepp" är tex. en Klepper, det är ingen slump att många f.d. kustjägare är ägare av faltkajaker. Enligt utsago från Fliesbergs, håller en normal Klepper ca 15 år i kustjägarnas "ömma" händer... det säger väl en del om hållbarheten?

Som kuriosa kan nämnas att faltkajaken har varit i militär "tjänst" sedan andra världskriget.

Pris/underhåll

Tyvär är faltkajakerna mycket dyra men det finns även billigare modeller som ligger nästan i det övre pris-skiktet för hårda kajaker. Det är absolut inga dåliga faltkajaker för det, vilket kan vara värt att komma ihåg!

Priset kan också ställas mot vad det kostar att hyra förvaringsplats för en hård fullängdskajak, om man inte har tillgång till sådan hemma. Och ska du göra flygresor med din kajak, så har du snabbt tjänat in flatkajakens högre inköpspris.

Min pappa köpte en begagnad Aeriuss-2 för 6000 kr och efter lite handpåläggning ser den nästan ut som ny. Den är tjugo år i år... När duken ger med sig om kanske 5-10 år köper man helt enkelt en ny duk och båten blir som ny igen. Reparationen av duken om det går hål i den, är barnsligt enkelt, solution och lappar precis som med cykeln! Det är också mycket enkelt att byta ut trasiga trä/aluminiumdelar av kajaken. Går en del sönder, kan man använda snöre/tejp för att stadga den under turen, sen är det bara att byta ut den när man kommer hem. Skelettet är så fiffigt uppbyggt att det inte gör något om en eller ett par delar är sönder... Kajaken är fullt sjöduelig ändå!

Ett litet tips! Det går alldeles utmärkt att använda lagningslappar för lastbilsdäck för bottenduken, de har lagom storlek! Gå till närmaste däcksverkstad och fråga snällt, lapparna kostar runt 10-20 kr st. De är dessutom snyggt avfasade till skillnad från de dukbitar som följer med rep. satserna från kajaktillverkarna.

Möjligheter

Faltkajaken skiljer sig ganska mycket från hårda kajaker genom att de har större användningsområden.

Vill man, är det enkelt att sätta på segel och vips har man en vacker liten segelbåt. Själv har jag inte använt mitt segel så mycket än... Jag skaffade seglet anpassat för Aeriuss-2 och konstaterade snabbt att det var lite väl "häftigt" för mig i enmanskajaken och

utan större erfarenhet av segling... Så länge det var medvind var jag med i leken men... Skall testa i sommar igen på den större kajaken.

Det finns även att köpa fästen för utombordare och roddanordningar men man skulle lika gärna kunna göra dem själv om man är lite händig...

Själv brukar jag alltid ha med ett fiske-spö som jag sätter i masthållaren (perfekt spöhallare!!) men eftersom jag är rädd att jag skall få upp gäddor, vilkas kroppar jag inte vill ha i kajaken brukar jag mest fiska från land. Risken att kroken skulle göra hål i gumibotten är minimal... Jag är mer rädd för gäddlukten.

Slutord

Faltkajakerna har varit runt jordens alla hörn under de nästan hundra år den funnits... Sven Hedin hade Klepper med sig i bagaget, Dr Lindemann ensamsegelade under 72 dagar tvärsöver Atlanten på femtiotalet i en Klepper som mycket liknar den som finns idag.

Faltkajakerna är riktiga hantverk och otroligt skickligt konstruerade. Jag slutar själv aldrig att förvånas över hur smart de är byggda. Dessutom är de otroligt vackra båtar.

Men oavsett vilken kajaktyp man väljer så är det viktigaste att man får tillfredsställa sin paddlingslust och upptäcka nya underbara platser med kajaken!

God tur!

Länkar

Den som vill veta mer om faltkajaker och olika tillverkare kan besöka min nätkompis Sven Siewers som skapade denna utmärkta site strax efter att vi mailat några gånger via Utsidans forum: <http://w1.855.telia.com/~u85511012/faltkajak/>

Baidarka

av Leif Strandberg

När jag läser gamla Skandinaviska skildringar från och om Arktis, överraskar det mig att dessa ofta är befriade från rasism och kolonialt ovanifrånperspektiv. De är mestadels skrivna med stor respekt för de folk som skildras. Även om detta med att "skildra ett folk", i sig har en prägel av vi-och-dom, där Vi -underförstått men ganska tydligt- är skapelsens krona, riksläkare eller glasögonen genom vilka världen skall betraktas, så framträder -oaktat dessa svårigheter (möjligen oundvikliga?)- en välment beundran och en hygglig strävan att vilja förstå.

Men det finns undantag, där "gulingen", "blandfolken" och infödingen som "bara kan tala sitt eget språk" dyker upp. I Erik Bergs "Under medicinmannens lägereld" (1953) doftar det då och då litet unket från Den Vite Mannens Börda (Kipling), men likafullt är det här jag hittar några rader om den aleutiska baidarkan. Berg återberättar händelser från den svenska trappern Gustav Janssons liv i Norra Kanada och Alaska dit han utvandrade 1884. I utdraget som följer här nedan har man gått iland på Kodiakön -"Där bodde först och främst aleuterna -det är infödingarna det- vidare många ryssar och skandinaver"- och det är här man möter baidarkan (stavas bidarka i boken, men jag tar mig friheten att nyttja den stavning som vi idag använder).

"...vi blev erbjudna att låna en baidarka, en båt gjord av säl- eller valrosskinn spända på granspant. Vi tittade på den cigarrformade farkosten i vilken det fanns tre hål för lika många paddlare att sitta i och antog

att skulle vi färdas i den så skulle det snart vara adjö med oss.

En gubbe som gissade sig till våra bekymmer ropade till två kamrater och de tre drog på sig var sin kamleika, en skjorta tillverkad av björn- och vildrenstarmar, hoppade vigt i båten och spände sig fast med senor som var fästade i de skinn som fanns runt baidarkahålen. Så paddlade de ut på sjön där vågorna gick höga och gav en uppvisning för onkel och mig. En stor våg tippade baidarkan, karlarna försvann för ett ögonblick under vattnet, men kom så upp igen och vinkade åt oss med paddlarna.

Ja, det konststycket kände jag igen, det hade ju eskimåerna vid Hudsonviken visat mig i sina kajaker, men onkel och jag ansåg oss inte kunna göra om det. Nej, det var allt bäst att lämna baidarkorna ifred, tänkte vi. Det verkade som om gubbarna gissade våra tankar. De kastade sina paddlar och lade armarna i kors över bröstet. Så lutade de sig sakta över samma sida och en våg kom och hjälpte till att tippa baidarkan som till vår häpnad snurrade runt och kom på rätt köl igen, så gott som utan karlarnas medverkan."

Visst är det synd att berättaren inte är införstådd i, eller ödmjuk inför, den oerhörda ekvilibristik som krävs för att rolla en tremansbaidarka eller genomföra en roll med bara överkroppen (vilket för övrigt är själva paradgrenen i Grönlands Kajakmästerskap), men ett och annat guldkorn hittar man ändå i Denna Veckas Boktips:

Erik Berg "Under medicinmannens lägereld", 1953, Eklunds förlag, Stockholm.

Det var Lena och Håkan Jernehov som först introducerade mig för Jørn Riel, en dansk karl som levtt många år av sin ungdom på östgrönland. Han har skrivit en lång rad böcker, varav åtminstone fem stycken består av skrönor om fångstmän på nordostgrönland. Inte inuiter, utan vithudade män anställda av danska handelsföretag. Det är underbart mustiga berättelser skrivna i en härlig stil. Detta handlar inte om kajaking, men jag publicerar ändå här en av dessa skrönor. Kanske något för lägerelden efter en dags paddling? Lena brukar idka högläsning om kvällarna, en mycket uppskattad aktivitet. /KARIN

En absolut nödvändighet av Jørn Riel

Lauriuts Evaldius förde civilisationen med sig till Arktis. Han hade åtskilliga böcker i sin väska, av vilka flera var på främmande språk och han medförde tennisracket, kortbyxor och solhjälm av kork, vilket alltsammans skulle visa sig vara oanvändbart.

Lauriuts, eller Lause, som han lät sig kallas, lämnade Veslemari efter en händselös resa, händselös därför att han tillbringat den i sin koj, där han legat utslagen av sjösjuka ur stånd att uppfatta vad som hände runt omkring honom.. Han klev ombord på Blåshyddans motorbåt för att fraktas till sin blivande kompanjon Siverts.

Siverts var rödhårig och hölls för att vara enfaldig. Han var en hjärtegod, saktmodig karl, som hade en ursäkt redo för det mesta. Nu skulle de båda umgås en hel vinter och alla på kusten var spända på hur det skulle gå.

Lause besåg fångststationen. Han hade återfått krafterna och gick omkring som en fanjunkare på inspektion och påpekade brister och missförhållanden. Siverts följde honom i hämlarna och bad om ursäkt för allt. När de inre förhållandena var genomgångna fortsatte de med de yttre.

- Det kunde vara praktiskt, sade Lause, om Ni ville visa mig var toaletten finns. Han var bildad och därför inte du med vem som helst.

- Tja, hm, hm, Siverts log illmarigt. Någon sådan apparat kan vi nog inte erbjuda. Han pekade bort mot hundarna.
- Vi brukar ta en av de där renhållingssarbetarna med oss och gå lite avsides. Lause såg med vämjelse på sin huskamrat.

- Det är fruktansvärt, sade han. Det förfaringssättet måste vi ändra på.

Och så blev det ändrat. Lause rev egenhändigt en av husets tre sidobodar och började bygga sig ett dass av virket. Det artade sig till att bli ett vackert dass med dörr och fönster och hyvlad sittbräda. Han klädde innerväggarna med sidor från veckotidningar, som han haft med sig. När han var färdig var det möjligt att sitta och studera livet i London på Dickens tid, läsa recept på hummersallad eller lösa korsord.

En dryg månad tog det Lause att uppföra huset, men så blev det också det endaste och vackraste dasset på Nordostgrönland. Han målade det i en klar orange färg, så att man skulle kunna finna huset även i den värsta snöstorm. Alla springor tätades omsorgsfullt med säckväv och på golvet lades både sand och småsten. Dessutom försågs dasset, med tanke på den kommande mörka årstiden, med en liten fotogenlykta. Lause var så stolt över sitt dass, att han i veckor pratade om att hänga upp en gardin i fönstret, men det blev bara prat.

Siverts lade sig inte i. Han fortsatte med att ta med sig en hund, som han alltid gjort och han hade ännu ingen längtan att prova Lauses hus. Han var lite förargad över att en av bodarna gått åt, för i den hade man tidigare kunnat förvara både skidor och hundselar.. Men å andra sidan måste man böja sig för en man som läste utländska böcker och spelade tennis och ägde en tropikhjälm. Lause

kom från ordnade förhållanden och måste självklart ha sitt dass.

Efter en tid hade han inte bara accepterat det orangefärgade huset, utan kunde också medge att det var till fördel för stationen. Särskilt när man såg det från uppfarten från stranden. Det vittnade om att här levde civiliserade människor med ordnade sanitära förhållanden. Siverts tänkte mer och mer på huset. Han såg Lause gå in i det och föreställde sig hur han satt där inne och läste på väggarna och tittade på bilderna. Särskilt kalla, blåsiga dagar längtade han efter huset för det var inget nöje att sitta ute på fjället med styv kuling i åndan och ett glupskt hundkråk kretsande omkring sig.

Längtan efter att prova huset kom långsamt smygande. Den växte sig stark och blev en vacker dag till ett behov. Siverts förelade saken för Lause, som skakande på huvudet började vanka fram och tillbaka över golvet.

- Det var det värsta, sade han gång på gång. Jag äger en toalett och en toalett bör man ha för sig själv. Det måste Ni inse Siverts. Men vi ska också bo tillsammans ett helt år och helst utan mistämning, så jag kan väl knappast neka er tillträde till huset en och annan gång. Siverts fick låna nyckeln och gick på huset. Han rusade dit som om han haft eld i baken. Det blev en storslagen upplevelse. Siverts fick samma förhållande till dasset som han hade till sprit. Han kunde bara inte låta det stå. Visst var det Lauses hus och visst måste han be om nyckeln varje gång, vilket kunde kännas både besvärande och förödmjukande. Men när han väl satt där inne och tittade ut genom det lilla fönstret, glömde han alla förtretligheter. Siverts kände att han på något vis, trots alla sina år i Arktis, alltjämt hade sina rötter i civilisationen. Han tänkte med medömkan på de andra fångstmännen, som fortfarande måste sitta ute i de värsta oväder och han kände sig både an-

norlunda och bättre. Han var en människa på dass. I just detta lyckliga ögonblick var han den enda människan på Nordostgrönland, som satt på dass. En svindlande tanke.

Lause hade fört civilisationen med sig. När man levtt många år utan civilisationens glädjeämnen och sorger, blir man lätt nyfiken och vill känna på hur det var innan man kom till Arktis. Ryktet hade fått tag i Lauses hus och frampå vintern började folk komma till Blåshyddan för att se hur ett sådant där hus egentligen fungerade.

Den första som kom var Svarte William. Han reste ensam och det gick därför fort. Resan gällde en liten grönländsk by vid Gåsön, där han för flera år sedan träffat en flicka som han haft svårt för att glömma. Vägen till Gåsön gick över Siverts fångststation.

William berättade för sitt värdfolk om flickan som han skulle besöka. Han berättade på ett, för honom, häpnadsväckande sobert språk därför att Lause fullständigt överrumplad honom med att säga både Herr och Ni. Sedan han utbrett sig om flickans härlighet, tog han sig för magen.

- Förväntningarna sitter här, förklarade han. Man blir alltid lite konstig i magen när man är på väg till en underbar kvinna. Magen fungerar liksom lite för mycket, om ni förstår vad jag menar.

Lause nickade men sade ingenting. Svarte William reste sig.

- Säg mig, undrade han, finns det nyckel till ert hus?

Lause nickade igen. Ur islandströjans halslinning grävde han fram nyckeln, som hängde i ett snöre.

- Jag bär nyckeln på mig, sade han lugnt.

- Man skulle kanske kunna få låna den för ett kortare besök, bad William. Magen är inte helt i ordning, skall jag säga. Han tog sin skärmössa och sträckte fram handen.

- Nej, svarade Lause. William studsade.

- Nej?, upprepade han förbluffad. Han släppte dörrhandtaget.

- Sade du nej? Är det kanske inte tillåtet för resande att nyttja ert dass?

- Dasset är mitt, upplyste Lause. Nej det är inte tillåtet. Ni kan låna vilken som helst av hundarna, men dasset är låst. Siverts rörde sig oroligt. Detta var det grövsta brott mot gästfrihetens lagar, han någonsin hört.

- Tycker du inte att vi ska låta våra gäster ha vissa rättigheter?

- Nej, svarade Lause. Huset är mitt och låst. Han såg iskallt på Siverts. Era vänner behöver jag inte bekymra mig om.

- Men man kan inte låta gästerna.....jag menar, när vi har ett hus, hackade Siverts fram.

- Om Ni inte är belåten med mitt ställningstagande, Siverts, kan Ni också i framtiden använda er av hundarna, avbröt Lause sin huskamrat. Siverts skyndade sig att släta ut.

- Det var inte alls så jag menade, förklarade han. Han ville verkligen inte mista sina rättigheter.

Svarte William, som med stigande upphetsning åhört replikskiftet, andades håftigt och hörbart.

- Det var en satans gästfrihet. Bara för att man har lite dålig mage och vill låna nyckeln till huset, så blir det ett jävla gapande. Han stirrade på Lause.

- Du tror kanske att du är något? Du tror kanske att du är renare och finare än vanligt folk för att du har ett dass?

- Har man ett dass, så är man något, svarade Lause stillsamt. Har Ni något dass, William?

Den tog. Svarte William skakade av raseri. En sådan behandling hade han aldrig utsatts för tidigare. Vad skulle man sätta emot en människa som inte ville låna ut nyckeln till ett visst ställe?

- Jag stannar inte en minut till hos sådana här skitstövlar, skrek han ilsket och så klev han ut genom vindfånget och smällde igen dörren efter sig.

Siverts reste sig och såg skamset efter

släden som susade iväg bort längs stranden med den ursinnige William. Lause satt opåverkad vid bordet och pysslade med en ritning till ett avloppssystem som han tänkte installera när isen en gång bröt upp.

Det kom fler gäster till Blåshyddan. Gäster med samma förväntningar som William haft. Men ingen av dem fick tillträde till det orange huset. Nyckeln hängde i ett snöre runt Lauses hals och där blev den hängande. Besöken avtog och upphörde helt efter jul.

Siverts och Lause hade fördelat stationens uppgifter mellan sig med hänsyn till sina respektive kunskaper. Siverts var obestriddigen den skickligaste jägaren och därför passade han fällorna och bedrev annan jakt. Lause, som var ganska huslig svarade för allt inomhusarbete. Han lagade maten, städade och lärde sig förbluffande snabbt att flå rävar. Som en slags ersättning för att få använda det orange huset, måste dock Siverts en gång i månaden tömma dasshinken. Det var en syssla som egentligen borde räknats till de inre sysslorna, men Lause var omedgörlig på den punkten.

Det var en obehaglig plikt som därmed lagts på Siverts. Inte för att han fann det oestetiskt, utan för att det om vintern var otroligt besvärligt att få ut innehållet ur hinken. Den var naturligtvis bottenfrusen. Det var faktiskt endast stugspisen som förmådde lossa isklumpen så mycket i botten och sidor, att den kunde bäras ut ur huset och ner till stranden, där isen sedan skulle ta den med till havs.

Alltså bar Siverts varje månad in hinken i stugan, eldade i spisen och tinade månadens avfall.

En dag under detta arbete, började hundarna skälla vilt nerifrån älven där de stod bundna. Siverts hade just lyft upp hinken på spisen och var åp väg ut efter släden som skulle forsla bort

klumpen.

Det var ingen tvekan om att det var fråga om björn. Siverts glömde släden, högg tag i bössan och sprang ut. Lause som vid den tidpunkten ännu inte sett någon levande björn, tog sin kamera och rusade efter.

De fick syn på björnen och följde den ett stycke ut på fjorden, där hundarna lyckades få stopp på den. Det var en stor och kraftig krabat, som brummade och bar sig åt och som mer än gärna skulle ha rusat på de båda jägarna om inte hundarna stött emellan.

Siverts lade i en patron, svepte iväg ett skott och fällde björnen direkt. Lause plåtade den döda björnen åtta gånger, bytte film och fick Siverts att knäppa, när han själv poserade med björnens huvud i knät.

De drog pälsen av den ute på isen och hämtade släden för att frakta hem köttet. Hundarna fick inälvorna på platsen och resten av björnen hängdes på tork på ställningen vid stranden. Det hade varit en lyckosam jakt och det var två upprymda jägare som vandrade tillbaka till stugan.

När de kom in, stog dasshinken på spisen och kokade. Det puttrade friskt från den stora hinken och innehålllet bubbade över, rann långsamt nerför sidorna och fräste mot de glödande spiringarna. Den stank som fyllde huset torde inte behöva beskrivas.

Gemenskapen mellan Siverts och Lause slogs sönder på grund av en liten försummelse. Siverts menade att det var Lauses uppgift att hålla rent inomhus och Lause svor sin salighets ed på att dasshinken och allt den kunde ställa till med, var Siverts.

Det slutade med att Siverts tog sin renskinnsovsäck och lade sig på en av slädarna under bar himmel. Han placerade sig så långt bort från huset att stanken inte kunde nå honom.

Lause, som inte hade någon renskinnsovsäck och som inte heller var mycket

för att sova i det fria, eftersom civilisationen fortfarande hade sitt grepp om honom, satte en klämma för näsan, öppnade fönster och dörr och drog svärjande filtarna över sig. Två dygn gick. På tredje dagen drog Siverts på jakt och Lause gav efter och fick fram brunsåpan.

När Siverts kom tillbaka, sken huset. Även om det fortfarande luktade ganska påtagligt, var det dock möjligt att vistas inomhus utan att man blev opasslig. De båda huskamraterna talade inte med varann. De lagade sin mat var för sig, hade var sin lampa och sov på skilda tider. Det värsta var att Lause inte längre erbjöd Siverts nyckeln till sitt hus och Siverts var för stolt för att be om den.

Det blev en svår tid för Siverts. Han som älskat att sitta på avträdet, längtade nästan desperat efter att känna de hyvlade brädorna under låren. Ett tag funderade han på att banka vett i Lause och med våld ta nyckeln från honom. Men innan han hann verkställa detta illdåd, kom han på andra tankar.

Han rev den ena av de båda kvarvarande bodarna och började bygga sitt eget hus. Han byggde det tätt intill Lauses och gjorde det till en noggrann kopia. Bygget gick fort, för Siverts var en häutig karl. Mitt i kalla januari stod han under norrsken och stjärneglans och yxade till sitt dass.

Det blev ett nästan extravagant hus, ty han försåg det med hela två fönster. Det ena vänt mot fjorden och med utsikt ända bort mot Mariatoppen och det andra vänt mot Lauses fönster. Dessutom införde han en förbättring, varigenom han slapp allt besvär med hinken. Han tog upp ett hål i väggen bak huset. Ett hål som var lagom stort för en glupsk hund att ta sig in och ta för sig av avfallet.

Lause betraktade surt hans verk. Han sade inget, för man pratade inte med sådana dumhuvuden som Siverts. Men

han tittade lömskt under lugg och började tänka ut onda anslag mot det nya huset.

Den dagen Siverts invigde sitt dass, satt Lause redan på plats i sitt. De satt var för sig på sina hyvlade bräder och glodde dolskt på varann genom de små fönster-rutorna. Siverts grimaserade, för att irriterade Lause, men Lause, som ju var en civiliserad människa, tittade bara kallt tillbaka. De satt och skakade av köld och såg varann stint i ögonen.

Och så blev det framöver. När den ene gick på huset, följde den andre efter. Det urartade efterhand till fullt krig, i vilket alla medel var tillättna. Siverts började så smått att sparka på Lauses väggar. Lause kvitterade tilltaget med att bryta upp hänaglaset på Siverts dörr. Detta övergrepp fick Siverts till att kasta sten genom Lauses fönster, en vandalism som omedelbart blev återgäldad då Lause tryckte in Siverts båda rutor med armbågen. Där satt de nu i några dagar och snäste åt varann å det tarvligaste. En morgon fann Siverts sin huskamrat i färd med att tända en brasa framför det nya huset och han blev så rasande att han klippte till den förmätne pyromanen så eftertryckligt, att han efteråt fick hjälpa honom till sängen. Därefter gick de alltid beväpnade på dass. Dörrar och fönster reparerades och de kunde åter sitta dragfritt på dass och stirra på varann med varsin bössa inom räckhåll.

Först i mars lättade stämningen. För i mars drog en fönvind ner från inlandsisen och den tog båda husen med sig. Först tog den Lauses, sedan Siverts. Den tog husen till iskantens, tryckte in dem i skruvisen och blåste sedan iväg bräderna ut i fjorden.

Både Lause och Siverts stod hjälplösa i Bläshyddans fönster och såg på.

- Mitt dass, jämrade sig Lause förtvivlat.

- Mitt då! Skrek Siverts. Vad fan ska det här betyda?

- Jävla land, grät Lause.

- Jävla storm, fyllde Siverts i.

De såg på varann. Den gemensamma olyckan suddade ut de senaste månadernas fiendskap. Lause gick bort till spisen.

- Är Ni inte hungrig, Siverts? Frågade han. Jag kan laga till något, om Ni är hungrig.

- För all del, det klarar jag själv. Siverts närmade sig spisen.

- Snick, snack. Lause föste ner honom i en stol. Det är jag som står för hushållet, glöm inte det. Siverts nickade

- Som du vill. Han tog fram sin kniv och började skrapa bort ett par späckfläckar från byxorna.

- När den här stormen dragit förbi, måste jag se till att komma ut till fjällorna igen. De har säkert smält igen allihop. Han sneglade på Lause, som låg och rakade ut slag ur spisen.

- Det är längesedan jag flädde en råv sist. Jag kommer knappt ihåg hur man bär sig åt, sade Lause.

De åt en liten myskstek med härlig lingonsås. De drack hembryggt öl till. Sedan spelade de hjärter och Lause serverade både kaffe och brännvin. Det blev en riktig festkväll.

- Du Lause, sade Siverts, då de lagt undan korten och bara satt och dāsade. Det är väl knappast någon idé att bygga något nytt dass.

Lause tittade överraskat upp.

- Ett nytt dass, säger Ni. Jo, naturligtvis skall vi ha ett nytt dass. Det säger sig självt. Ett dass är en absolut nödvändighet häruppe. Vi tar den sista boden och uppför oss som civiliserade människor.

Siverts lät skägget falla mot bröstet och suckade uppgivet. Han satt och tänkte på hur enkelt allting hade varit innan dasset kom till Nordostgrönland. Och han tänkte på att det nog tar sin tid, innan man lär sig umgås med en civiliserad människa.